

*Pobožnog hercegovačkog franjevca
partizani ubiše i baciše u Neretvu*

fra **Bernardin SMOLJAN**

61 godina

župnik u miru

Franjevačka hercegovačka provincija - Mostar

Rođen je 3. listopada 1884. u Rodoču kod Mostara, od oca Nikole i majke Luce, rođ. Cvitković. Pučku školu polazio je u Mostaru, franjevačku klasičnu gimnaziju u Širokom Brijegu, a bogosloviju u Mostaru i Paderbornu (Njemačka). Franjevački habit odjenuo je 1901. godine. Za svećenika je zaređen 1908. godine. Bio je kapelan i kateheta u Širokom Brijegu, župnik i gvardijan u Mostaru, te župnik u Međugorju između 1931. i 1936. godine. Ondje je 1933. podigao križ na Križevcu koji i danas posjećuju hodočasnici. Poslije Međugorja bio je neko vrijeme župnik u Čitluku, župnik i gvardijan na Humcu, a nakon toga je otišao u mirovinu. Partizani su ga mučili, ubili i bacili u Neretvu 14. veljače 1945. godine.

Dana 14. veljače 1945. partizani su provalili u Mostar, a jedna grupa partizanskih oficira na čelu s Branom Popadićem i stanovitim Sašom provalila je u samostan. Popisali su fratre koje su ondje zatekli i otišli na neko jednosatno savjetovanje, vjerojatno kako bi provjerili koji su od tih fratara na listi za strijeljanje. Za svaki grad i svako selo u koje su došli partizani su sastavljali crne liste za strijeljanje. Bez suda su osuđivali na smrt, a samo jedan mali beznačajni dio građana išao je na sud. Tako su partizani pobili sve viđenije, ali i sasvim obične Hrvate. Svi su oni ubijeni bez suda.

Tako se i taj Popadić vratio i izveo provincijala dr. fra Lea Petrovića, zatim gvardijana fra Grgu Vasilja, fra Jozu Bencuna, fra Kažimira Bebeke, fra Rafu Prusinu, fra Nenada Pehara i našeg fra Brnu Smoljana, koji je bio gvardijan franjevačkog samostana na Humcu, ali u mirovini. Kada su ih odvojili, izveli su ih iz samostana, naredili da se svežu žicom i onda ih odveli na mjesto koga Mostarci zovu Čekrk. Tu su ih na bezobziran način ubili i bacili u Neretvu.

Jedan detalj koji je malo tko dosad objašnjavao je žica. Otkud partizanima toliko žice? Partizani su 1945. vjerojatno bili najveći potrošači žice, jer trebalo je gotovo pola milijuna Hrvata svezati žicom! To su silne količine žice. Gdje su to našli? Tko im je to nabavio? Čitave čete, odrede i grupe vezali su žicom. Tko je bio vezan žicom,

bio je kandidat za strijeljanje. Oni nisu mogli istom žicom dva puta vezati ljude. Malo tko je imao sreću da je bio vezan žicom, a da nije strijeljan. Uglavnom je to bio uvod u strijeljanje - vezanje žicom, i to na ledima.

Oni su imali recept kako ljude strijeljati. Neke uopće nisu ni odvajali, nego su odmah svi išli na strijeljanje. Ali oni koje su odvajali za strijeljanje prolazili su čitavu proceduru: prvo su ih mučili gladu, dan, dva, tri. Tako bespomoćni i izmučeni nisu bili u mogućnosti pružiti bilo kakav otpor ili pobjeći. A svima su lagali da idu kući. Svi su naši mučenici trpjeli glad i žed jer su, o kakve li hrvatske naivnosti, bili uvjereni da idu svojim kućama. Ta zašto bi bili ubijeni kada nikome nisu ništa skrivili. Međutim, partizani bi ih onda svezali žicom i odvodili na strijeljanje. To je bila samo jedna od mnogih tehnika strijeljanja, a najbolnije je bilo to vezanje žicom na ledima i ta ogromna prijevara: "idete kući", a zapravo su ih vodili do prvih jama, masovnih grobnica i protutenkovskih rovova!

Izvori i literatura:

Nikić, dr. fra Andrija, *Hercegovački franjevački mučenici*, Mostar, 1992., str. 195-196.

Nikić, dr. fra Andrija, *Hrvatske žrtve rata u Hercegovini*, Mostar, 1995., str. 36.

Pandžić, dr. fra Bazilije, "U spomen na mostarske mučenike", *Glas Končila*, 10. 2. 1991., str. 18.